

**РОЛЬ КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ,
СУДОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕДИЦИНИ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА**

*Керівник секції: завідувач кафедри криміналістики, д. ю. н.,
професор В.В. Тищенко*

*Секретар секції: доцент кафедри криміналістики, к. ю. н.
Ю.О. Гресь*

ТИЩЕНКО ВАЛЕРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри криміналістики, доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України*

**КРИМІНАЛІСТИЧНЕ РОЗПІЗНАВАННЯ
В РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ**

В останні десятиріччя в криміналістичній літературі набуває поширення термін «розпізнавання», який використовується у різних значеннях. Так, розпізнавання характеризується як «метод практичного слідознавства» [1, с. 174-179], як правове завдання щодо події злочину [2, с. 23-25], як специфічний пізнавальний процес [3, с. 89-90], окрема наукова теорія емпірико-теоретичного рівня [4, с. 315], теорія криміналістичного розпізнавання [5, с. 45].

Наведені в літературі поняття криміналістичного розпізнання не дають змогу однозначного трактування його змісту. Очевидно, що перш за все треба звернутися до лінгвістичного тумачення терміну «розпізнавання». Розпізнати означає визначити щось за певними ознаками, упізнавати, доставати більш повне і правильне уявлення про кого-, що-небудь, з'ясувати різницю між ким-, чим-небудь за якимись ознаками [6, с. 182-183], розгадати, вивідати [7, с. 882].

Слід зазначити, що поняття криміналістичного розпізнання не розкривалось і не затосовувалось в навчальній криміналістичній літературі. Лише в монографічних дослідженнях і деяких статтях воно обговорювалося, але містило багато розбіжностей щодо його сутності, змісту і значення у розслідуванні злочинів.

Так, розпізнання деякі автори відносять до завдань доказування з використанням інформаційних технологій, що полягає в установленні природи, походження і призначення об'єкта, що досліджується, методами упізнання, класифікації і диференціації [8, с. 92].

Складність та багатоаспектність розуміння поняття розпізнавання призводить ряду вчених до висновку стосовно доцільності формування окремої теорії криміналістичного розпізнавання. При цьому під такою теорією розуміють відображення закономірностей процесу віднесення окремого об'єкта, процесу до якоїсь ланки класифікаційної системи на основі розробленої системи ознак з метою вирішення кримінально-правових і тактичних завдань розслідування [4, с. 317]. Авторі виділяють в зазначеній теорії такі форми розпізнавання: слідче та судово-експертне, виходячи зі специфіки змісту та завдань, що ними вирішуються.

В.Д. Корма і В.О. Образцов визначають теорію криміналістичного розпізнавання як вчення про закономірності набуття знань щодо відповідних ознак об'єктів, а також про закономірності використання одержаних результатів з метою виявлення і доказування злочинів [5, с. 103].

Гадаємо, що ані перше, ані друге визначення запропонованої теорії криміналістичного розпізнавання не відрізняються конкретикою зміста та специфічністю поставлених перед нею завдань.

Проблема формування теорії криміналістичного розпізнавання ускладнюється й тим, що не містить чіткого розмежування з теорією криміналістичної діагностики. Так, якщо в одному випадку розпізнання розцінюється як частина, етап діагностичного процесу, тобто поняття більш вузьке, ніж діагностика [9, с. 83], то в іншому випадку – діагностика розглядається як вид криміналістичного розпізнавання [4, с. 332; 5, с. 10-11].

Висловлене свідчить про те, що на сьогодні немає чітких підстав для формування окремої криміналістичної теорії розпізнавання. Як же ставитися взагалі до поняття розпізнавання, чи має воно теоретичне і практичне значення, як співвідноситься з іншими близькими поняттями: класифікація, ідентифікація, встановлення групової належності, діагностика? Ці та інші питання підлягають подальшому дослідженню. Наразі ж можна зробити такі висновки:

1) криміналістичне розпізнавання є специфічним видом інформаційно-пізнавальної діяльності у виявленні і розслідуванні злочинів, що здійснюється оперативно-розшуковими, слідчими та судово-експертними методами і засобами шляхом виявлення і аналізу ознак об'єкта дослідження та їх порівняння з усталеними ознаками і властивостями типової матриці аналогічного об'єкту;

2) криміналістичне розпізнавання як практичну діяльність слід використовувати для встановлення сутності кримінально-релевантної події, певних її обставин, особи злочинця, його дій і поведінки у різних проблемних ситуаціях;

3) в криміналістиці необхідно розроблювати методи, прийоми і засоби розпізнавання зазначених обставин у певних слідчих ситуаціях та у розслідуванні окремих видів злочинів;

4) поняття та методи розпізнавання доречно використовувати для визначення справжньої сутності події та обставин, що досліджуються, у випадках дефіциту наявної інформації, її суперечливості, застосування різних форм протидії розслідуванню.

5) в криміналістиці доцільно розроблювати відповідні тактичні комплекси слідчих заходів (тактичних операцій) для вирішення окремих тактичних розпізнавальних завдань: розпізнавання і викриття інсценування, встановлення дійсного алібі, викриття неправдивих показань тощо.

Список використаної літератури:

1. Образцов В.А. Криминалистика. Курс лекций. М., 1996. 448 с.
2. Миронова Е.К. К вопросу о формировании концепции и совершенствовании основных понятий криминалистического распознавания. *Проблемы криминалистического распознавания*: материалы науч.-практ. конференции. Иркутск-Москва, 1999.
3. Орлова В.Ф. О распознавании образов в криминалистике и судебной экспертизе. *Распознавание образов* / пер. с англ. М., 1970. С. 89-94.
4. Курс криминалистики. Общая часть / Отв. ред. В.Е. Корноухов. М.: Юрист, 2000. 784 с.
5. Корма В.Д., Образцов В.А. Криминалистическое распознавание: теория, метод, модели технологий. М.: Юрлитинформ, 2014. 416 с.
6. Новый тлумачний словник української мови у трьох томах. Т. 3. К.: Аконт, 2006.
7. Ушаков Д.Н. Большой толковый словарь современного русского языка. Изд-во «Буколика», «РООССА», 2008.
8. Вещественные доказательства: Информационные технологии процессуального доказывания / Под ред. В.Я. Колдина. М.: НОРМА, 2002. 768 с.
9. Корухов Ю.Г. Криминалистическая диагностика при расследовании преступлений. М.: НОРМА-ИНФРА. 1998. 288 с.

Ключові слова: розслідування злочинів, криміналістичне розпізнавання, окрема криміналістична теорія, криміналістична діагностика.

Ключевые слова: расследование преступлений, криминалистическое распознавание, частная криминалистическая теория, криминалистическая диагностика.

Key words: the investigation of crimes, the recognition forensic, private forensic theories, forensic diagnostics.